

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ МОЛОДОЇ СІМ'Ї

Шаповал І.Г., Батрак А.О.

Національний авіаційний університет

Досліджуються проблеми становлення та розвитку молоді сім'я які пов'язані з різними аспектами суспільного та особистісного життя. Розглядаються деякі напрямки спеціальної підготовки молоді до шлюбу та сімейного життя.

Ключові слова: сім'я, шлюбно-сімейні відносини, сучасна сім'я, сімейні відносини.

Актуальність даної теми закладається в тому, що Україна опинилась один на один з демографічною кризою та соціально-економічними проблемами. Під загрозою перебуває інтелектуальний потенціал та моральність народу, причиною цього є різке зниженням життєвого рівня сімей в Україні. Прибутки населення зростають повільно, а ціни випереджають темпи їх зростання. За таких умов необхідним є дослідження сучасної сім'ї та пошук ресурсів, щоб подолати ці та інші негативні явища.

Аналіз основних публікацій. Саме над пошуком ресурсів для подолання всіх проблем в шлюбно-сімейних відносинах, зазначимо, що проблеми виникають не тільки на економічному підґрунті, а й в багатьох інших напрямках, займалися такі науковці, як: А.І. Антонов, С.В. Кратохвиль, Т.В. Буленко, Ю.Е. Альошина, Т.В. Буленко, С.М. Оксамитна, С.А. Лавріненко, Н.В. Туленков, М.О. Балакірева та інші

Метою даної статті є дослідження та визначення причин, які мають вплив на формування молоді сім'ї, причини які впливають на стабільність та сталість шлюбно-сімейних відносин.

Виклад головного матеріалу. Сім'я – головний осередок суспільства, вона є його активним елементом. Кожний член сім'ї входить в різні соціальні об'єднання, в різні соціальні групи. Суспільство за допомогою сім'ї виконує одну із своїх функцій – самовідтворення. Найбільше суспільне багатство, що створюється в сім'ї є людина, тут вона народжується і формується як особистість. Це та первинна клітинка, з котрої розпочинається будь-яке суспільство. Немає країни без сім'ї, сімейно-родинних відносин. Саме рівень розвитку сім'ї разом з характером праці зумовлюють суспільний порядок, за яким живуть люди в різних державах, за різних історичних умов.

Сім'я – це мала соціальна група, що має історично означену організацію, члени якої пов'язані шлюбними або родинними відносинами, спільністю побуту та взаємною моральною відповідальністю, соціальна необхідність якої зумовлена потребою суспільства у фізичному та духовному відтворенні населення [4, с. 345]. Як соціальний феномен сім'я пройшла складний шлях історичного розвитку. Історично змінювались типи й форми сім'ї, ролі чоловіка та дружини, методи виховання дітей тощо. Навіть за часів Античності вчені-філософи намагались пояснити, що таке сім'я. За Аристотелем, сім'я – перша форма спілкування людей, вона є первинним осередком, з якого виникла держава. Об'єднання кількох сімей грецький мислитель називає «поселенням», вважаючи його перехідною формою від сім'ї до держави [1, с. 60-72].

Відповідно до суспільного розвитку, сім'я впливає на стосунки в суспільстві й на всі процеси соціального життя. Зміни, які відбувались та відбуваються в українському суспільстві зачепили й інститут сім'ї. Науковці котрі займаються проблемами шлюбно-сімейних стосунків визначають наступні тенденції розвитку сучасної сім'ї: збільшення кількості розлучень; збільшення кількості неповних сімей та дітей, народжених поза шлюбом; зниження рівня народжуваності; зменшення

середньої тривалості шлюбу; відкладання часу вступу до шлюбу; збільшення кількості самотніх людей, які не одружуються; зменшення кількості повторних шлюбів; проживання подружніх пар без оформлення шлюбу; зміна відносин між дітьми та батьками (вони стали більш гнучкими, рухливими та рівноправними).

За даними Всеукраїнського перепису 2001 р. в Україні все більше поширюється одинокі сім'я. Майже дві третини українських родин (62,4%) мають сьогодні лише одну дитину, у кожній третій родині – двоє дітей, а сімей з трьома і більше дітьми лише 6,3%. Кожна десята українська родина є неповною. Причому більше таких сімей проживає в місті (12%), в селі – відповідно, менше (6,9%). У більшості неповних родин (88,5%) дітей виховує мати. Збільшується кількість дітей народжених матерями без реєстрації шлюбу (16,7% від загальної кількості новонароджених) [6]. Ці явища значною мірою зумовлені погіршенням економічних умов існування. Моніторингове обстеження, проведене Інститутом соціології НАН України 2003 р., показало, що практично половина українських родин (46%) відносять себе до «злидених або бідних». Зубожіння населення унеможливило реалізацію господарсько-побутової функції сім'ї. Більшість сучасних сімей не можуть задовольнити свої побутові потреби, зокрема забезпечити дітям культурний розвиток, відпочинок, оздоровлення.

Нестабільна економічна ситуація в Україні та, відповідно, несвоєчасне становлення економічної самостійності, змушує молодь вступати в шлюб та народжувати дітей з настанням «кращих часів». Наприклад, 2/5 опитуваних вважають, що «заводити зараз дітей безвідповідально». У зв'язку з цим поширюються неупорядковані форми статевих стосунків, що в свою чергу негативно впливають на сімейно-шлюбну орієнтацію, порушують репродуктивне здоров'я жінок, призводять до «вимушених шлюбів», безшлюбного материнства.

Поряд з проблемами економічної нестабільності та соціальної мало захищеності, з'являється проблема психологічної вразливості. І це породжує дезорганізацію, конфлікти та внутрішні деструктивні процеси в сім'ї, та як наслідок розпад. Внаслідок цього – страждання всіх членів сім'ї, нервові захворювання (зменшується тривалість життя людей), асоціальна (девіантна) поведінка, безпритульність дітей, безвідповідальність, байдужість, жорстокість батьків та дітей.

На даний момент це являється важливою проблемою – сучасна сім'я намагається, не тільки зберегти, а й відновити своє головне завдання – виховання дитини: забезпечити її належними умовами для фізичного, морального й духовного розвитку. Молода сім'я потребує поряд з матеріальною, так і педагогічну та культурологічну допомогу. У зв'язку з цим стає зрозумілою необхідність підтримки при підготовці молоді до подружнього життя, яку слід розглядати як складову частину роботи щодо зміцнення сім'ї та піднесення її соціальної активності [10, с. 14-23].

Сучасний стан речей вимагає, щоб суспільнозначною роботою було охоплено якомога більше молодих

людей, а також були чітко визначені її цілі, методи, форми і можливості, саме серед важливих проблем зміцнення стабільності Української держави, важливе місце займає формування відповідальності один за одного та стабільності молодих сімей.

Вчені-практики, що займаються проблемами розвитку шлюбно-сімейних стосунків, розробили декілька напрямків спеціальної підготовки молоді до шлюбу та сімейного життя, які в подальшому дадуть позитивні наслідки в готовності до подружнього життя, визначення в подальшому стабільність і тривалість існування сім'ї. Цими напрямками є:

- підвищення відповідальності молоді саме у шлюбно-сімейних стосунках, а також щодо батьківства;
- формування здорового способу життя;
- формування психологічної компетентності щодо особливостей взаємин у сім'ї;
- висвітлення питань раціонального ведення господарства, ефективного організації бюджету сім'ї [8].

Метою підготовки до вступу в шлюб є формування у людини потреби в сім'ї, що проявляється в бажанні мати повноцінну сім'ю, та нести за неї відповідальність. Адже потреба молоді мати власну сім'ю – це потреба яка відповідає соціальній сутності людини та її об'єктивному призначенню, у традиційній, суспільно значимій формі реалізації і організації особистого життя. Це перш за все, потреба поєднати своє життя з життям іншої людини (особи протилежної статі) з метою досягнення традиційних «вічних» цілей людського існування (це – кохати, мати дітей, у досягненні сімейного затишку і щастя, спільній праці, підтримка здоров'я, спілкування із близькими і рідними людьми). Справжній життєвий успіх полягає у поєднанні двох інтересів в один, особистого і суспільного, у життєдіяльності людини. Він приходить до тих, хто прагне проявити себе у праці, суспільній діяльності, у сім'ї, особистому житті в українському суспільстві – реалізувати якості хорошого сім'янина. Молода сім'я проходить процес соціалізації котра проявляється у формуванні внутрішньо-сімейних та позасімейних відносин, вироблення спільних ціннісних орієнтацій, звичок молодого подружжя, зближення їхніх точок зору, уявлень і т.п.

Молода сім'я повинне розуміти, що відмінності між чоловіком та жінкою – це по-суті те, що дозволяє нам розвиватись. Молоді люди повинні розуміти, що всі люди різні, що не існує у світі двох однакових людей, навіть не існує людей із двома однаковими відбитками пальців, отже, це вже вказує на те, що всі люди різні. Отже, завжди потрібно звертати увагу та враховувати риси характеру та типи темпераменту іншої людини в ході спілкування та в процесі взаємовідносин з нею.

Висновок. Членам новоствореної сім'ї частіше потрібно згадувати, що перемога одного у вирішенні суперечок – це поразка іншого, коханої людини і також слід пам'ятати, що сім'я – це відсутність проявів “Я”, сім'я формує – “Ми”. Завжди слід прислухатися та чути думку й позицію іншої людини і саме тоді пристосування один до одного виявиться успішним.

За висновками багатьох спостереження та дослідження, молода сім'я, на всіх етапах свого формування вирішує безліч важливих завдань. Молода сім'я, стикається з гострими проблемами соціально-економічного, житлового, побутового та інтимно характеру. Невизначене майбутнє, нестабільність заробітків, неготовність до сімейного життя – це все має вплив на внутрішньо сімейні процеси, та на характер взаємовідносин членів сім'ї та оточуючим середовищем і т.п. В Україні є доволі популярними дослідження молоді сім'ї [11, с. 80-84], сама сім'я є одним із вирішальних чинників у становленні та розвитку нашого Українського суспільства.

У нормальній, благополучній сім'ї всі ці завдання-перешкоди, як правило, мають раціональні способи розв'язання які не зачіпаючи інтересів один одного. Коли фізично та морально здорова сім'я, успішно проходить перший етап її розвитку та становлення, зростає без страхів та застережень та стає вільною в подальшому розвитку.

Отже, процеси становлення, формування і розвитку сучасної сім'ї проходять у досить складних та суперечливих умовах. Вони характеризуються зміною суспільних відносин, що передбачає необхідність подальшого з'ясування особливостей підготовки молоді до створення молоді сім'ї.

Список літератури:

1. Алёшина Ю.Е. Цикл развития семьи: Исследования и проблемы / Вестник МГУ. Психология. Сер. 14.2004. – № 2. – С. 60-72
2. Алексеев Т. Ф. Виховний потенціал сім'ї в сучасних умовах // Український соціум. К.: 2002. – 143 с.
3. Антонов А.И. Кризис семьи и пути его преодоления / Антонов А.И., Борисов А.Л. – М.: Прогресс, 2007. – С. 86
4. Антонов А.И., Борисов А.Л. Кризис семьи и пути его преодоления. – М., 2007. – 345 с.
5. Буленко Т.В. Соціально-психологічні основи функціонування сучасної сім'ї. - Київ, 2005. – С. 52-53
6. Дані всеукраїнського перепису, збірник «Склад населення України за шлюбним станом» наведені дані про склад постійного міського та сільського населення за шлюбним станом по Україні, Автономній Республіці Крим, областях, м. Києву, Севастопольській міськраді.»
7. Листопад О. А. Соц. аналіз проблем сучасної студентської сім'ї // Південноукр. днрж. пед. ін-т ім.
8. Пірен М.І. Конфліктологія : Підручник. – К.: МАУП, 2007. – 360 с.
9. Ушинського. Наук. вісник.:1999. Вип.8-9, с. 125-128
10. Українське суспільство: десять років незалежності (соціальний моніторинг та коментар науковців) За ред. В.М.Ворони, М.О.Шульги. – К.: Інститут соціології НАН України, 2001. – 662 с
11. Яблонська Т.М. Актуальні проблеми досліджень сучасної сім'ї в Україні // Український соціум. – 2004. – № 2(4).

Шаповал І.Г., Батрак А.А.

Национальный авиационный университет

ПРОБЛЕМЫ ФОРМИРОВАНИЯ МОЛОДОЙ СЕМЬИ

Аннотация

Исследуются проблемы становления и развития молодой семьи которые связаны с разными аспектами общественной и личностной жизни. Рассматриваются некоторые направления специальной подготовки молодежи к браку и семейной жизни.

Ключевые слова: семья, брачно-семейные отношения, современная семья, семейные отношения.

Shapoval I.G., Batrak A.A.
National Aviation University

PROBLEMS OF FORMATION OF A YOUNG FAMILY

Summary

The problems of formation and development of the young family are related to various aspects of social and personal life. We consider some special areas of preparing young people for marriage and family life.

Keywords: family, marriage and family relations, modern family, family relations.

УДК 316.485.26:32(045)

ПРОБЛЕМА ВІЙНИ ЯК СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНОГО ЯВИЩА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗОВАНОГО СУСПІЛЬСТВА

Грищенко Н.І., Мінчук Т.В.
Національний авіаційний університет

Стаття присвячена аналізу проблем визначення та пояснення війни як соціально-політичного явища. Проводиться аналіз та досліджуються особливості ведення інформаційних воєн для досягнення політичної переваги у XXI столітті. Визначені напрями для подальшого дослідження цієї проблеми.

Ключові слова: війна, інформаційна війна, протиріччя, анексія, міжнародних конфлікт, глобалізація.

Феномен війни як предмет наукового дослідження розглядається та вивчається з соціологічного, філософського та етичного погляду. Війна, її прояви та характеристики відносяться до найважливіших подій у житті як окремої людини, так і всього людства загалом. У соціологічному аспекті простежується багатоплановість визначення феномену війни. У сучасній соціокультурній парадигмі помітним є розходження між колишнім визначенням війни як «збройним насильством, яке супроводжується кровопролиттям» та її новим розумінням як «неозброєне насильство».

Актуальність даної проблеми визначається пересічним науково-теоретичним значенням саме у сучасний період розвитку. У XXI столітті війни перетворюються із засобу знищення військової могутності певної держави (чи групи держав) на знаряддя винищення насамперед мирного населення. Війни руйнують матеріальну і духовну культуру, створену не одним десятиліттям поколінь людей, виснажують економічні і фінансові ресурси суспільства та змінюють його структуру.

Питання інформаційного протистояння є дуже актуальним у сучасній соціологічній науці, воно потребує багатоаспектного вивчення проблеми воєно-політичного протистояння засобами інформаційної війни.

Мета дослідження: розкрити та охарактеризувати сутність поняття «війни» у глобалізованому суспільстві, визначити ступінь оперативності та ефективності його застосування, проаналізувати засоби та способи ведення інформаційних воєн у XXI столітті.

Проблематика, що пов'язана з розглядом небезпеки ведення війн як в XX, так і в XXI століттях, досліджувалась і продовжує досліджуватися багатьма вченими у різних галузях науки. Основна частина робіт присвячена розкриттю філософії та природи війни. Це перш за все роботи філософів французької школи філософії війни (Ж. де Шабре, Р. Анрі), німецької (К. фон Клаузевіц, С. Штейнметц) та російської школи (М. Бердяєв, С. Франк). Серед російських вчених можна виділити роботи А. Посадського, який розглядає феномен громадянської війни з погляду політичної конфліктології, роботи Г. Ємцова, який до-

сліджує трансформацію державних і правових інститутів під час громадянської війни. Серед українських досліджень феномена війни виділяються роботи А. Зарубіна, П. Артюха.

В ході тотальної інформатизації суспільства боротьба за владу із сфери збройного протистояння все більше переходить в інформаційну сферу. Не випадково значна кількість сучасних вчених досить широко застосовує у своїх працях термін інформаційна війна. Це перш за все роботи Криська В.Г. [6], Почепцова Г.Г. [10], Расторгуєва С.П. [11], Рося А.О., Толубка В.В. та ін.

Війна як засіб та спосіб вирішення протиріч на міжнародній арені, яка призводить не тільки до загибелі величезної кількості людей, а і породжує прагнення до насильства, засуджувалася мислителями-гуманістами абсолютно усіх історичних епох. Міжнародні конфлікти на сучасному етапі у XXI столітті приймають нову форму, несумісну з традиційним сприйняттям поняття війни. Потрібно звернути увагу перш за все на так звану проголошену «війну війні», коли під гаслом попередження військових конфліктів міжнародними організаціями (Рада безпеки ООН) та окремими країнами (США) проводяться «миротворчі операції», що за своїм характером не відрізняються від воєнних дій. Навіть для найбільш розвинутих держав конфлікти нового покоління становлять життєву загрозу.

Війна завжди займала ключове місце в історії усіх країн та народів. Існування людства неможливо уявити без воєн. Війни ведуться не просто з метою фізичного знищення. Кожна війна має перш за все політичну мету. Протягом всієї історії людства війна представляла собою центральну ланку, свого роду контрапункти міжнародних відносин. В ході воєн вирішувалися ті протиріччя, які накопилися між державами, встановлювалася нова структура міжнародних відносин, відповідно та, яка склалася у той чи інший момент співвідношення політичних, економічних і військових сил. Відповідно, військова сила розглядалася як найважливіший компонент і фактор могутності держави та збереження при владі правлячої еліти.

Отже, війна іманентна політиці, внутрішньо влас-